

НАБУТТЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ПРАВА ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Олена Чомахашвілі,

*завідувач сектору комерційних позначень відділу промислової власності НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України, кандидат юридичних наук, доцент*

У статті приділено увагу комплексному вивченню процедури набуття прав на об'єкти промислової власності. Автором зроблено спробу визначити стадії адміністративної процедури досліджуваній в сфері. Розглянуто процедурні питання загалом і виокремлено складні етапи. Проаналізовано проблемні питання щодо прав суб'єктів владних повноважень, термінів та строків проведення експертизи на об'єкти. Ведеться дискусія щодо розміру оплати таких послуг. Докладно охарактеризовані принципи надання й ознаки адміністративних послуг. Здійснено зіставлення правової охорони прав промислової власності та законодавства про адміністративні послуги. Розмежовано поняття послуги та процедури. Висловлені пропозиції щодо удосконалення організаційних засад адміністративних процедур у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності.

Ключові слова: набуття прав, промислова власність, адміністративні послуги, процедура

Актуальність дослідження. На відміну від авторського права, для набуття права на деякі об'єкти права промислової власності необхідне виконання обов'язкових формальностей. Набуття права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок, сорт рослин, породу тварин засвідчується патентом (ст. 462, 487 ЦК України). Набуття права інтелектуальної власності на компонування інтегральних мікросхем, торговельну марку (знак для товарів і послуг) засвідчується свідоцтвом (ст. 472, 494 ЦК України).

Отримання патенту, свідоцтва на відповідні об'єкти права промислової власності пов'язане з проведенням встановленої законом експертизи.

Патент, свідоцтво видаються центральним органом виконавчої влади у

сфері інтелектуальної власності. Чинність патенту, свідоцтва поширюється на територію держави, в якій видано зазначений документ.

Крім зазначених об'єктів права промислової власності, є й об'єкти, щодо яких не передбачено обов'язкової державної реєстрації. Так, виникнення права інтелектуальної власності на комерційну таємницю пов'язується з визнанням інформації як такої, що наділена певними властивостями, та вчиненням власником прав на неї певних заходів для охорони цієї інформації (глава 46 ЦК України); право інтелектуальної власності на комерційне найменування є чинним з моменту першого використання цього найменування й охороняється без обов'язкового подання заявки на нього чи його ре-

естрації і незалежно від того, є чи не є комерційне найменування частиною торговельної марки (знака для товарів і послуг) (ст. 489 ЦК України); право інтелектуальної власності на географічне зазначення виникає з дати державної реєстрації цього права (ст. 501 ЦК України).

Правова охорона має свої відмінності щодо критеріїв охороноздатності об'єктів авторського права та права промислової власності. На відміну від авторського права, для набуття права інтелектуальної власності визначені критерії охороноздатності для відповідних об'єктів права промислової власності. Так, винахід вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо він, відповідно до закону є новим, має винахідницький рівень і придатний для промислового використання. Корисна модель вважається придатною для набуття права інтелектуальної власності на неї, якщо вона є новою та придатною для промислового використання. Промисловий зразок — якщо він є новим; композивання інтегральної мікросхеми вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо воно є оригінальним (ст. ст. 459–461, 471 ЦК України).

Отож для набуття прав на об'єкти промислової власності необхідно отримати відповідні офіційні державні документи — патенти та свідоцтва. І це можливо лише за допомогою адміністративних процедур. Тоді як адміністративні процедури захисту прав інтелектуальної власності застосовуються у випадках, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 51-2 Кодексу).

Норми адміністративного права, що стосуються захисту прав інтелектуальної власності, передбачені також: законодавством про захист економічної конкуренції; митним законодавством; спеціальним законодавством у сфері інтелектуальної власності, що регулює

відносини, пов'язані із захистом прав в апеляційній палаті.

Ця стаття має на меті узагальнити знання з теоретичних дефініцій «адміністративна процедура» й «адміністративна послуга» задля системного дослідження набуття прав на об'єкти промислової власності в Україні.

Для досягнення мети сформулюємо завдання: розглянути процедурні питання загалом і виокремити складні етапи; проаналізувати проблемні питання щодо прав суб'єктів владних повноважень, термінів і строків проведення експертизи на об'єкти; охарактеризувати принципи надання й ознаки адміністративних послуг; напрацювати пропозиції щодо вдосконалення організаційних засад адміністративних процедур у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності.

У загальному аспекті процедура визначається як певна сукупність дій або операцій, за допомогою яких реалізується той або той процес чи етап, стадія, що зміст відповідної технології.

З правового погляду відображає, процедура — це регламентований юридичною нормою порядок дій або регулювання відповідних суспільних відносин у сфері правозастосування.

Для повного розуміння та науково обґрунтованого визначення поняття «адміністративні послуги» Н. Мариняк пропонує визначити основні ознаки, притаманні цим послугам:

- адміністративна послуга надається за заявою (зверненням) фізичної або юридичної особи;
- надання адміністративних послуг пов'язане із забезпеченням умов для реалізації суб'єктивних прав конкретної особи;
- адміністративні послуги надаються адміністративними органами й обов'язково через реалізацію владних повноважень.

Тобто отримати конкретну адміністративну послугу можна лише у відповідному (як правило, тільки одному) адміністративному органі.

Органом також буде вважатися будь-який суб'єкт (установа, організація, підприємство незалежно від форми власності), який на виконання закону чи в порядку делегування здійснює функції державного управління чи місцевого самоврядування;

- для отримання адміністративних послуг фізичним та юридичним особам необхідно виконати певні вимоги, визначені законом (тобто має бути дотриманий встановлений порядок одержання відповідної послуги);
- право на отримання особою конкретної адміністративної послуги та відповідне повноваження адміністративного органу має бути безпосередньо передбачено чинним законодавством;
- результатом адміністративної послуги в процедурному значенні є адміністративний акт, який має індивідуальний характер (дозвіл, ліцензія, сертифікат та інше рішення чи дія адміністративного органу, яким задовольняється заява особи) та має конкретного адресата — одержувача адміністративної послуги, тобто особу, яка звернулася за цією послугою [10].

В. Тимошук зазначає, що, поряд з обов'язковими ознаками адміністративних послуг, є другорядна ознака, проте не менш назріла — типовість, або ординарність. Ця ознака особливо актуальна для адміністративних послуг, які можуть надаватися через «універсами послуг», де спілкування між адміністративним органом і особою фактично є «документальним» і, зазвичай, не вимагає особистого контакту з особою [11, 84].

Відповідно до профільного Закону України адміністративна послуга визначається як результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинен-

ня прав і/чи обов'язків такої особи відповідно до закону.

Державна політика у сфері надання адміністративних послуг базується на принципах: верховенства права, зокрема й законності та юридичної визначеності; стабільності; рівності перед законом; відкритості і прозорості; оперативності та своєчасності; доступності інформації про надання адміністративних послуг; захищеності персональних даних; раціональної мінімізації кількості документів і процедурних дій, необхідних для отримання адміністративних послуг; неупередженості і справедливості; доступності та зручності для суб'єктів звернень.

Розглянемо основні вимоги до регулювання надання адміністративних послуг. Виключно законами, що регулюють суспільні відносини щодо надання адміністративних послуг, встановлюються:

- найменування адміністративної послуги та підстави для її одержання;
- суб'єкт надання адміністративної послуги та його повноваження щодо надання адміністративної послуги;
- перелік і вимоги до документів, необхідних для отримання адміністративної послуги;
- платність або безоплатність надання адміністративної послуги;
- граничний строк надання адміністративної послуги;
- перелік підстав для відмови в наданні адміністративної послуги.

Важливим аспектом є вимоги щодо якості надання адміністративних послуг. Так, суб'єкт надання адміністративних послуг може видавати організаційно-розпорядчі акти про встановлення власних вимог щодо якості надання адміністративних послуг (визначення кількості годин прийому, максимально го часу очікування в черзі та інших параметрів оцінювання якості надання адміністративних послуг).

У разі, якщо суб'єктом надання адміністративної послуги є посадова

особа, вимоги щодо якості надання адміністративних послуг визначаються органом, якому вона підпорядковується.

Інформаційна картка адміністративної послуги містить інформацію про:

- 1) суб'єкта надання адміністративної послуги й/або центр надання адміністративних послуг (найменування, місцезонаштування, режим роботи, телефон, адресу електронної пошти та веб-сайту);
- 2) перелік документів, необхідних для отримання адміністративної послуги, порядок і спосіб їх подання, а в разі потреби — інформацію про умови чи підстави отримання адміністративної послуги;
- 3) платність або безоплатність адміністративної послуги, розмір і порядок внесення плати (адміністративного збору) за платну адміністративну послугу;
- 4) строк надання адміністративної послуги;
- 5) результат надання адміністративної послуги;
- 6) можливі способи отримання відповіді (результату);
- 7) акти законодавства, що регулюють порядок і умови надання адміністративної послуги.

Інформаційна картка адміністративної послуги розміщується суб'єктом надання адміністративних послуг на його офіційному веб-сайті та в місці здійснення прийому суб'єктів звернень.

Технологічна картка адміністративної послуги містить інформацію про порядок надання адміністративної послуги.

У технологічній картці адміністративної послуги зазначають:

- 1) етапи опрацювання звернення про надання адміністративної послуги;
- 2) відповідальну посадову особу;
- 3) структурні підрозділи, відповідальні за етапи (дію, рішення);
- 4) строки виконання етапів (дії, рішення).

При цьому Єдиний державний портал адміністративних послуг має забезпечувати:

- 1) доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги та про суб'єктів надання адміністративних послуг;
- 2) доступність для завантаження й заповнення в електронній формі заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг;
- 3) можливість подання суб'єктами звернення заяви за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку;
- 4) можливість отримання суб'єктами звернення інформації про перебіг розгляду їхніх заяв;
- 5) можливість отримання суб'єктами звернення за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку результатів надання адміністративних послуг;
- 6) можливість здійснення суб'єктами звернення оплати за надання адміністративної послуги дистанційно, в електронній формі.

Зробимо огляд основних послідовних кроків щодо набуття прав інтелектуальної власності, зокрема прав промислової власності в Україні. Нас цікавлять переважно такі об'єкти права промислової власності, як винаходи, адже саме про них ми говорили в даній статті.

Отже, особа, котра бажає одержати патент на винахід (корисну модель) і має на це право, може подати заявку про його видання на адресу Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» (далі — Укрпатент): вул. Глазунова, 1, м. Київ-42, 01601, Україна.

Вимоги до складу й оформлення матеріалів заявки, подання заявки визначаються Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» та Правилами складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України № 22 від 22.01.2001 року та зареєстрованими в

Міністерстві юстиції України за № 173/5364 від 27.02.2001 року.

За дорученням заявника заявку можна подати через представника в справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) чи іншу довірену особу.

Іноземні особи й особи без громадянства, що проживають або постійно мешкають за межами України, реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

Заявка — сукупність документів, необхідних для видання патенту. Заявка на винахід має стосуватися одного винаходу чи групи винаходів, пов'язаних єдиним винахідницьким задумом (вимога єдиності винаходу). Заявка на корисну модель має стосуватися однієї корисної моделі. Заявка складається українською мовою та повинна містити: заяву про видання патенту на винахід (корисну модель); опис винаходу (корисної моделі); формулу винаходу (корисної моделі); креслення (якщо на них є посилання в описі); реферат.

За подання заявки сплачується збір. Документ про сплату збору має надійти до Укрпатенту разом із заявкою або протягом двох місяців після дати подання заявки. Цей строк продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано клопотання про продовження строку надходження документа про сплату збору за подання заявки та сплачено відповідний збір.

Строки та порядок сплати зборів за подання заявки, а також їхні розміри зазначені в Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України № 1716 від 23.12.2004 року.

Отже, в статті розглянуто нормативно-правові питання загалом і виокремлено складні етапи надання адміністративних послуг; проаналізовано питання щодо прав і обов'язків суб'єктів владних повноважень, встановлено, що терміни та строки проведення експертизи на об'єкти промислової власності потребують додаткового законодавчого врегулювання; охарактеризовано принципи надання й ознаки адміністративних послуг.

Дослідивши законодавчі та теоретичні засади у сфері регулювання адміністративних послуг і процедур, ми можемо стверджувати, що процедура набуття прав на об'єкти промислової власності загалом відповідають вимогам законодавства. Необхідно приділити увагу остаточному визначенню щодо таких дискусійних питань: належного суб'єкта надання адміністративних послуг у сфері охорони прав промислової власності; розміру необхідних платежів, тобто зборів і мита, для набуття прав промислової власності. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Саєнко А. І. Класифікація адміністративних послуг, що надаються у сфері інтелектуальної власності // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2014. № 10–2. С. 135–137.
2. Адміністративне право України: курс лекцій: підруч. / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, В. Д. Сущенко та ін.; за ред. В. В. Коваленка.: Юрінком Інтер, 2013. 872 с.
3. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / авт.-упоряд. В. П. Тимошук. К.: Факт, 2003. 496 с.

4. *Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині*. К.: Німецький фонд міжнар. прав. співробітництва, 2006. 180 с.
5. Картузова І. О., Осадчий А. Ю. *Адміністративно-процедурне право: навч.-метод. посіб.* Одеса: Юрид. літ., 2008. 288 с.
6. *Адміністративна процедура: навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять для студентів Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України денної форми навчання (за вибором) другого (магістерського) рівня галузь знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»* / уклад.: І. В. Бойко, О. М. Соловійова. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. 41 с.
7. Коломоєць Т. О., Астахов Д. С. *Кодифікація адміністративно-процедурного законодавства України: монографія*. Запоріжжя: Запоріз. нац. ун-т, 2011. 230 с.
8. Любімова С. Ю. *Адміністративні процедури у сфері господарської діяльності: монографія*. Х.: НікаНова, 2014. 455 с.
9. *Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р.* // Відом. Верхов. Ради України. 2013. № 32. Ст.409.
10. Мариняк Н. М. *Адміністративна послуга та її співвідношення з суміжними поняттями* // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки: збірник наукових праць. 2015. № 824. С. 60–64.
11. *Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України* / І. Б. Коліушко (відп.ред.), В. П. Тимошук (авт.-упоряд.) К., 2003. 496 с.

1. Saienko A. I. *Klasyfikatsiia administratyvnykh posluh, shcho nadaiutsia u sferi intelektualnoi vlasnosti* // Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humaniratsnoho universytetu. Seriia: Yurydsprudentsiia. 2014. № 10–2. S. 135–137.
2. *Administratyvne pravo Ukrainy: kurs lektsii: pidruch.* / V. K. Kolpakov, O. V. Kuzmenko, I. D. Pastukh, V. D. Sushchenko ta in.; za red. V. V. Kovalenka. K.: Yurinkom Inter, 2013. 872 s.
3. *Administratyvna protsedura ta administratyvni posluhy. Zarubizhnyi dosvid i propozyitsii dlia Ukrainy* / avt.-uporiad. V. P. Tymoshchuk. K.: Fakt, 2003. 496 s.
4. *Administratyvni protsedury i administratyvne sudochynstvo v Nimechchyni*. K.: Nimetskyi fond mizhnar. prav. spivrobotnytstva, 2006. 180 s.
5. Kartuzova I. O., Osadchyi A. Yu. *Administratyvno-protsedurne pravo: navch.-metod. posib.* Odesa: Yuryd. lit., 2008. 288 s.
6. *Administratyvna protsedura: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia samostiinoi roboty ta praktychnykh zaniat dlia studentiv Instytutu pidhotovky kadriv dlia orhaniv yustytisii Ukrainy dennoi formy navchannia (za vyborom) druhoho (mahisterskoho) rivnia haluz znan 08 «Pravo» spetsialnosti 081 «Pravo»* / uklad.: I. V. Boiko, O. M. Solovioua. Kh.: Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho, 2016. 41 s.
7. Kolomoiets T. O., Astakhov D. S. *Kodyfikatsiia administratyvno-protsedurnoho zakonodavstva Ukrainy: monohrafiia*. Zaporizhzhia: Zaporiz. nats. un-t, 2011. 230 s.
8. Liubimova S. Yu. *Administratyvni protsedury u sferi hospodarskoi diialnosti: monohrafiia*. Kh.: NikaNova, 2014. 455 s.
9. *Pro administratyvni posluhy: Zakon Ukrainy vid 06.09.2012 r.* // Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy. 2013. № 32. St.409.
10. *Maryniak N. M. Administratyvna posluha ta yii spivvidnoshennia z sumizhnymy poniatiamy* // Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seriia: Yurydychni nauky: zbirnyk naukovykh prats. 2015. № 824. S. 60–64.

11. *Administratyvna protsedura ta administratyvni posluhy. Zarubizhnyi dosvid i propozytsii dlia Ukrainy / I. B. Koliushko (vidp.red.), V. P. Tymoshchuk (avt.-uporiad.) K., 2003. 496 s.*

Надійшла до редакції 11.05.2018 р.

Чомахашвілі Е. Получение права на объекты промышленной собственности как административная процедура. В статье уделено внимание комплексному изучению процедуры приобретения прав на объекты промышленной собственности. Автором сделана попытка определить отдельные стадии такой административной процедуры в исследуемой сфере. Рассмотрены процедурные вопросы в целом и выделить сложные этапы. Проанализированы проблемные вопросы прав субъектов властных полномочий и сроков проведения экспертизы на объекты. Ведется дискуссия относительно размера оплаты таких услуг. Подробно охарактеризованы принципы предоставления и признаки административных услуг.

Ключевые слова: изыскание прав, промышленная собственность, административные услуги, процедура

Chomakhashvili O. Acquiring of rights to objects of industrial property rights as an administrative procedure. The article focuses on a comprehensive study of the procedure for acquiring rights to the industrial property. The author has attempted to determine the individual stages of such an administrative procedure. The procedural issues, in general, are considered and complex stages are identified. The problematic issues concerning the rights of the subjects of power authority, the terms of the examination for the objects are analyzed. There is a discussion on the amount of payment for such services. The principles of providing and signs of administrative services are described in detail. Comparison of the legal protection of industrial property rights and legislation on administrative services was carried out.

The legal protection of each object of the industrial property right has its own characteristics. The legal protection of intellectual property is ensured by the norms: copyright and related rights (works of science, literature and art, performance, phonogram, videogram, speech transfer), the right to the results of scientific-technical creativity (discoveries, inventions, utility models, industrial designs, topographies of integrated microcircuits, plant varieties and breeds of animals, rationalization proposals, commercial secrets); rights to commercial designations (trademarks (marks for goods and services), geographical indications, commercial (company) name). The study focuses on the legal ways of acquiring the rights of the second and third group of industrial property rights.

The subjects of intellectual property rights are the creator (creators) of the intellectual property right object (author, performer, inventor, etc.) and other persons who own personal non-property and (or) property intellectual ownership rights. The primary subject of intellectual property right is an individual. The primary subjects of property rights of intellectual property are also the employers of the person who created the object of intellectual property right in connection with the performance of official duties. Individuals and legal entities can also acquire the primary right of intellectual property by virtue of law. Derived subjects of intellectual property rights are legal successors to whom this right passes by virtue of law, contract or inheritance. Authors can be individuals regardless of their age, legal, social, political or another status.

Differences between protection of copyright objects and industrial property rights associated with various types of objects of intellectual property rights and features of protection of rights in accordance with the Law on Copyright and Industrial Property Laws.

The difference of legal protection to objects of copyright and industrial property rights is associated with various grounds for the emergence (acquisition) of intellectual property rights.

The acquisition of intellectual property rights for an invention, utility model, industrial design, plant variety, the animal breed is certified by a patent. The acquisition of intellectual property rights for the layout of integrated circuits, a trademark is certified by a certificate.

The receipt of a patent, a certificate for the relevant objects of industrial property rights, is connected with the conduct of an expert examination, established by law. This stage of the legal protection of industrial property is considered as an administrative procedure that has certain stages, requirements, formalized documents and definite rights, duties of participants in such procedures.

Particular attention is paid to the regulation of administrative services in the sphere of acquiring the right to industrial property. Administrative service is the result of the implementation of power by the subject of administrative services provision at the request of an individual or legal entity, aimed at establishing, changing or terminating the rights and/or duties of such person in accordance with the law.

Keywords: acquisition of rights, industrial property, administrative services, procedure